

IGATSUSE RAPSOODIA

Draamateater

BRIAN FRIEL

IGATSUSE RAPSODIA

The Loves of Cass McGuire

1966

inglise keelest tõlkinud → KRISTA KAER

kahe vaatuses

lavastaja ja muusikaline kujundaja →

PRIIT PEDAJAS

kunstnik → PILLE JÄNES

valguskujundaja → PRIIDU ADLAS

etenduse juht → ANNELI ROOSI

Esietendus 4. septembril 2021 väikses saalis.

Harry McGuire → AIN LUTSEPP

Dom McGuire, tema poeg →

MÄRTEN METSAVIIR

Ema, tema ema → ESTER PAJUSOO

Alice, tema naine → LAINE MÄGI

Cass, tema õde → ÜLLE KALJUSTE

Tessa → AMANDA HERMIINE KÜNNAPAS

Pat Quinn → TÕNU OJA

Trilbe Costello → VIIRE VALDMA

Härra Ingram → MARTIN VEINMANN

Proua Butcher → MARI LILL

*1960. aastate lirimaa, kaks jõulueelset
nädalat ning jõululaupäeva õhtu*

Kõik need kolm tegelast, kes rapsoodiliselt
väljenduvad – Trilbe, Ingram ja Cass – võtavad
oma möödunud elu närused ja vähetootavad
lõngad ning koovad need rõõmulauluks,
sündida võinud ilu lõbusaks, ekstaatiliseks ja
liialdatud pühitsuseks.

Brian Friel näidendi saatesõnas

Derry City, Põhja-lirimaa

Oktoober, 1966

Brian Frieli kohta võiks öelda, et ta on väga mitmes mõttes piirialade kirjanik. Tema elu läbivad piirid nii keelelises, kultuurilises kui ka geograafilises mõttes.

Tema isa perekond on pärit Derryst, ema perekond Donegalist, ametlikult pole sellist inimest nagu Brian Friel olemas, sest tema sünnitunnistusel on kirjas Bernard Patrick Friel. Frieli sünni ajal ei soositud gaeli nimede andmist ning seetõttu saigi ametlikult kirja angliceeritud Bernard. Donegali maakond, kus Friel praegu elab, piirneb Derryga, geograafilises mõttes läheb seal Põhja-Iirimaa ja Iiri Vabariigi piir. Kultuuripiirid kulgevad rikkaliku rahvusliku pärandiga gaeli päritolu ja katoliiklastest iirlaste ning protestantidest kolonistide vahel. Kõik need pinged, varjatud ja varjamata vihjed, keelemaagia ja mõistaandmised on olemas Frieli näidendites, ja tundub, et Iirimaaal on neil teine tähendus kui väljaspool Iirimaad. [---] Sel ainsal korral, kui ma Brian Frieliga kohtusin, käisin ma tal kodus külas. Intervjuusid oma loominguga ei andnud ta juba siis. Me rääkisime igapäevastest asjadest, iiri ja eesti inimestest ja sellest, mis neile muret teeb. Nendest igapäevastest asjadest ja Donegali elust on osalt sündinud ka Ballybeg ja muutunud üldistuseks.

Krista Kaer
saatesõnast Eesti Draamateatri
lavastusele „Kodukoht“, 2006

Brian Friel. Foto: Bobbie Hanvey

BRIAN FRIEL

Brian Friel sündis 9. jaanuaril 1929 Põhja-Iirimaa Omagh väikelinna lähedal. Vanemad olid katooliklased ja veendunud rahvuslased, isa õpetaja ja ema postkontori juhataja. 1939 kolis pere Derrysse. Friel õppis lühikest aega edutult Maynoothi ülikoolis preestriks, hiljem Belfasti ülikoolis õpetajaks ning töötaski selles ametis 1950. aastatel. Kirjandusse tuli ta novellide ja radiokuuldemängude autorina 1950. aastatel. 1962 lavastati Dublinis Abbey Theatre's tema näidend „Sisemine vaenlane“ (*The Enemy Within*). Sestpeale pühendus ta kirjutamisele – seda võimaldas tasuv leping The New Yorkeriga lühijuttude avaldamiseks, Irish Pressiga nädalakolumni kirjutamiseks jms. 1960-ndate alguses kutsus Frieli novellidest võlutud iiri lavastaja Tyrone Guthrie teda vaatama oma proove Minneapolis ja see kogemus oli Frieli sõnul vabastav – esimene pikk Iirimaa eemalolek avardas silmapiiri, avas uue vaate Iirimaa ja andis eneseusku, ergutas teatritele kirjutama. Valmis „Philadelphia, siit ma tulen!“ (*Philadelphia Here I Come!*, 1964), mis kujutab lõhet hääbuva iiri elulaadi ja tõekspidamiste ning Iirimaa uue sotsiaalpoliitilise tegelikkuse vahel. Brian Friel lõi siis kujutusliku paiga, Ballybegi väikelinna Ulsteri ja Iiri Vabariigi põhjapiiril (tema lapsepõlve kodukandis), kus edaspidi toimub enamiku tema näidendite tegevus, mitmetähendusliku piiriala tundlikus atmosfääris vaatleb ta iirilikkust, iirlaste elutunnetuse, tõekspidamiste muutuvust ja püsivust. Näidend kujutab iiri noormeest ööl enne Ameerikasse väljarändamist. Friel on kriitiline olude suhtes, mis sunnivad noori Iirimaa lahkuma, kuid õnne ei too ka heaoluline elu võõrsil. Näidend lavastati Broadwayl, nomineeriti Tony auhinnale ja tõi Frielile kiiresti tuntust

nii kodu- kui ka välismaal.

„Igatsuse rapsoodia“ (*The Loves of Cass McGuire*, 1966) on omamoodi dialoog eelmise näidendiga: 70-aastane naine naaseb Iirimaa pärast 50-aastast Ameerikas elamist. Lavastusprotsess New Yorgis oli tuline: teksti muudeti nii palju, et Friel ähvardas esitusõigust mitte anda. Tema kindlaks seisukohaks jäigi lugupidamine autori sõna vastu, teater peab tekstist täpselt kinni pidama ja lavastajad ei tohi näidendite kallal omavolitseda.

Reaktsioonina 1970-ndate Põhja-Iirimaa poliitilisele olukorrale sündis näidend „Linna vabadus“ (*The Freedom of the City*, 1973).

1979. a lavastati New Yorgis „Ilearnst“ (*Faith Healer*), kolme tegelase monoloogid imeravitsejast, sõnade võimust-võimetusest. Esmalavastus sama hästi kui kukkus läbi, see võeti maha pärast 20. etendust. Peagi jõudis näidend aga edukalt lavale Dublinis, 1981 juba Londonis ja praeguseks on see üks Frieli kõige rohkem mängitud näidendeid. 2006. a edukas Broadway lavastuses kõrvalosatäitja Tony auhinna pälvinud Ian McDiarmid nimetas seda üheks kõige peenekoelisemaks ja musikaalsemaks inglisekeelseks lavatekstiks. „Aristokraatide“ (*Aristocrats*, 1989) tegevus toimub taas Ballybegis, laialipudeneva suure pere lagunevas mõisas. Frieli draamad on lüürilised, intiimsed, lühijutulikult napid. Seetõttu võrreldakse teda tihti Tšehhoviga, keda ka Friel ise endale lähedaseks autoriks pidas. „Aristokraadid“ meenutab Tšehhovit lausa pealetükkivalt; oleks see vaid pisut nõrgem näidend, võiks kõnelda epigoonlusest. Juba teema – vana aristokraatliku kodu lagunemine ja müükimine – meenutab „Kirsiaeda“; ja läbinisti tšehhovlik on ka esituslaad – tavaline teejoomine ja juhuvestlus, mille vältel purunevad inimeste elud, või kuidas too palju tsiteeritud lause täpselt kõlaski. Frielil on vana kooli näitekirjaniku oskust luua laval vahetu

reaalsuse illusioon: olustik, õhustik, veenvad ja elavad tegelased. Kusjuures ta kasutab sageli äärmiselt nappi ja argist materjali. Kui juhtubki midagi draamaatilist, jäetakse see eelistatavalt lava taha; näeme üksnes kaudseid reageeringuid ja tagajärgi. Samas ei taha Friel jätta meid vana kooli kombel reaalsusillusiooni küttesse, vaid lõhub seda alatasa, tuletab pidevalt meelde, et tegemist on (kujutus)mängu, teatriga. Selles mõttes on ta igati moodne autor." (Jaak Rähesoo, Teater. Muusika. Kino nr 2, 1993)

1980 oli Friel Field Day Theatre Company asutajate hulgas. Püüti mõtestada iiri identiteeti, tõlgendades uuest vaatevinklist lirimaa keerulist ajalugu ja suhestudes uute kiirete muutustega liri ühiskonnas. Teatri ümber koondusid tollased juhtivad iiri kirjanikud, nagu Seamus Deane, David Hammond, Seamus Heaney, Tom Kilroy ja Tom Paulin. Field Day esimene lavastus oli Frieli „Tõlked“ (*Translations*, 1980), mida saatis plahvatuslik rahvusvaheline edu. Priit Pedajase käe all oli „Tõlkijad“ ka Frieli esmalavastus Eestis 1984. a Endlas. Pedajase poeetilises lavastuses mõjus Eesti jaoks lõikavalt aktuaalsena pilt 1833. aasta lirimaast, kus Briti koloniaalvõim võtab põliselanikelt keele – kuid just keel kui mälu kandja, murdekeelsed kohanimedki muutuvad identiteedi võrdkujuks ja enesesäilitamise võimaluseks. „Lõikuspeo tantsud“ (*Dancing at Lughnasa*, 1990) on rahvusvaheliselt kõige menukam Frieli näidend, tõlgitud kümnetesse keeltesse ja pälvinud hulganisti kõrgeid auhindu. Ta pöördus autobiograafiliste teemade juurde nagu kirjanikutee alguseski, näidendis on motiive tema tädide saatuselt 1930. aastatel. 1991 jõudis näidend Londonis National Theatre lavale ja 1998 valmis selle alusel film, peaosas Meryl Streep.

1990. aastatel pööras Friel pilgu kaasaegse lirimaa poole ja lavale jõudsid „Imeline Tennessee“ (*Wonderful Tennessee*, 1993), „Molly Sweeney“

(1994) ja „Vasta mulle, Do!“ (*Give Me Your Answer Do!*, 1997). Viimaseks jäänud näidend „Kodukoht“ (*The Home Place*, 2005) tegeles taas 19. sajandi lirimaa kultuurilise identiteedi küsimustega. Frieli koguloomingus on üle kolmekümne näidendi ja kaks novellikogumikku, lisaks hulk artikleid, kolumneid, kuuldemänge, mugandusi (nt Tšehhovi, Turgenevi, Ibseni näidenditest).

Frieli eraelu oli avalikkuse eest varjul. Ta pelgas tähelepanu, hoidis kaugele väsitavast seltsielust, ei andnud intervjuusid ega rääkinud endast peaaegu midagi. Ta abiellus 1954 Anne Morrisoniga, neil oli neli tütart ja üks poeg, 1969. aastast alates elasid nad Donegalis. „Autoportrees“ ütleb ta: „Ma olen abielus; mul on viis last; ma elan maal; ma suitsetan liiga palju; ma käin vahel kalal; ma loen palju; ma muretsen palju; ma lähen kohati kaasa mingite üritustega ja kahetsen seda iga kord. Ja ma loodan, et olen leidnud praeguse aja ja oma surma vahel mingi religiooni või filosoofia või elutaju, mis teeb lõpu vähem hirmutavaks, kui see mulle praegusel hetkel paistab“ („Brian Friel in Conversation“, University of Michigan Press, 2000).

Rohkete väarikate auhindade, austusavalduste ja tiitlite hulgast märkigem kahte tunnustust kodumaal: Brian Friel nimetati liri parlamendi ülemkoja Seanad Éireanni liikmeks (1987–1989) ja valiti Aosdána liikmeks (1982). See on 1981. aastal asutatud kultuuriloojate ühendus, kuhu kuulub 250 (tollal 200) liiget ning liikmed ise otsustavad, keda juurde kutsuda. Aosdána kõrgeim tunnustus on Saoi („targa“) tiitel, mida võivad korraga kanda vaid seitse inimest (piduliku kuldse kaelaehete annab üle lirimaa president) – Brian Friel pälvis selle 2006. aastal.

Friel suri 2. oktoobril 2015. Tema lähedane sõber ja kaasaegne suur iiri kirjanik Seamus Heaney on kirjutanud: „Ma vist mäletan seitsmekümnenadest kõige paremini suviseid külaskäike Donegali.

Kõigepealt Briani oma koju Mofitis, natuke Derryst väljas, aga eriti suviseid külaskäike tema majja Mollyduftis. Mulle seostuvad need suved merelt paistva valgusega, suurte akende, suure värs-kuse ning peaaegu Gaeltachtis, „vanal unelmate lirimaal“ olemise tundega. See tuletorn, maja täis merevalgust, jutuajamisi, energiat ja irooniat. See asus kusagil teisel, mujal, ning Brian oli selle keskel nagu fookus ja stiimul“ (belvoir.com.au).

TRISTAN JA ISOLDE

Keldi legend Cornwalli rüütli Tristani ja liri printsessi Isolde traagilisest armastusloost on vähemalt tuhandeaastane. Seda kandsid suulise pärimusena edasi nii õukondlased kui ka lihtrahvas, üks esimesi versioone pandi kirja 12. sajandil. Tuntud oli see ka 14. sajandi Tallinnas, kus armastajapaar nikerdati raekoja pingile.

Cornwalli kuningas Marc võttis orvust õepoja Tristani oma teenistusse. Tristan teenis Marci vapralt, ta tappis võimsa rüütli Morholti, kuid sai tolle mürgitatud mõõgast haavata. Ainult lirimaa kuninganna ja tema imekaunis tütar Heledapäine Isolde suutsid ta oma salarohtudega terveks ravida. Isoldest pidi saama kuningas Marci abikaasa. Isoldet lirimaalt Cornwalli saates jõid Tristan ja Isolde veinisse segatud armujooki, mis oli mõeldud kuningas Marcile ja Isoldele. Süttis Tristani ja Isolde saatuslik armastus. Konflikt kuningas Marciga oli vältimatu – mõlemad armastajad olid talle truudust vandunud, üks rüütlina, teine abikaasana. Kuningas Marc andis Isolde pidalitõbiste kätte trööbata – see oli hullem karistus kui tuleriit. Isolde tõestas oma süütust, kandes paljakaasi hõõguvat raudlatti. Tristan põgenes tuleriidal põletamise eest, hüpates kõrgel kaljunukil seisva kiriku aknast merre. Kuningas Marc tabas armastajapaari metsaonnis magamas, kuid et nende vahel lebas paljastatud mõök, aususe ja karskuse sümbol, ei saanud ta neid tappa. Soovides Isoldet muredest säästa, läks Tristan kaugele Bretoonimaale ja võttis naiseks sealse printsessi, Valgete Kätega Isolde. Kuid armuleeki Tristani ja lirimaa Isolde vahel ei vaigistanud miski. Tristan sai taas haavata mürgitatud relvast ja kuna ainult lirimaa Isoldel oli imerohtusid, kutsus Tristan Isolde enda juurde, leppides laevameestega kokku märguan-

de: kui Isolde nõustub tulema, siis olgu saabuva laeva puri valge; kui Isolde keeldub, seisku mastis must puri. Isolde tuli, laev ligines Bretoonimaale valge purje lehvides. Armukade abikaasa aga teadis leppemärki ja valetas Tristanile, et puri on must. Arvates, et Isolde oli keeldunud ja tema armastus lahtunud, hääbus Tristani viimne jõud ja ta suri; hetke pärast kohale jõudnud Isolde suri samas meelega.

Legend on aluseks Richard Wagneri 1859. aastal esietendunud ja maailma ooperivara kullafondi kuuluvale ooperile, kuulus on Isolde lõpuaaria „Liebestod“ („Armusurm“).

TRISTANI JA ISOLDE LUGU

Kui kuningas Marc sai teada armastajate surmast, sõitis ta üle mere, ja jõudnud Bretoonimaale, las kis valmistada kaks kirstu, ühe kaltsestonist Isolde jaoks ja teise berüllist Tristani jaoks. Ta tõi oma laevaga kaks talle kallist surnukeha Tintageli ja mattis need kirikusse kahte hauda, apsiidist vasa-kule ja paremale. Aga öö jooksul kasvas Tristani hauast välja roheliste lehtede ja tugevate okstega põldmurakas, millel olid lõhnavad õied ja mis tungis kabeli teise otsa Isolde hauda. Inimesed raiusid põldmuraka maha: järgmiseks päevaks oli ta uuesti kasvanud, niisama roheline, samamoodi õisi täis, sama elujõuline ja tungis jälle Heledapäise Isolde hauda. Kolm korda püüti seda hävitada, ent asjata. Lõpuks kanti imelikust loost ette Marcile. Sellest ajast alates keelas kuningas põldmurakat puudutada.

Joseph Bédier „Tristani ja Isolde lugu“
Tõlkinud Sirje Keevallik
2006, Eesti Raamat

Tristani ja Isolde motiiv tammepuust nikerdatud pingil Tallinna raekojas (1370–1374).

„liri päevik“
Heinrich Böll

ÜTLEMISED

Kui Saksamaal kellegagi miskit juhtub, kui keegi jääb rongist maha, murrab jala, läheb pankrotti, siis me ütleme: halvemini poleks võinud minnagi; ikka on see, mis juhtub, kohemaid see kõige halvem – iirlastel on asi peaaegu vastupidi: kui siin murtakse jalg, jäädakse rongist maha, minnakse pankrotti, siis öeldakse: *It could be worse* – võinuks hullemini minna – jala asemel oleks võinud kaela murda, rongist mahajäämise asemel oleks võinud mitte taevasse pääseda ja pankrottimineku asemel oleks võinud kaotada oma hingerahu, milleks pankroti puhul pole sugugi põhjust. Juh-tugu mis tahes, see pole kunagi see *kõige hullem*, sest kõige hullemat polegi kunagi juhtunud: kui kellelgi sureb armastatud ja üliaustatud vanaema, siis oleks ju võinud veel surra armastatud ja austatud vanaisagi; kui maja maha põleb, aga kanad ära päästetakse, siis oleksid ju võinud kanadki sisse põleda, ja kui nad peaksidki põlema, noh, seda hullemat, et sa ise oleksid surnud, pole juhtunud. Ja kui sa peaksidki surema, noh, siis oled kõigest vaevast prii, sest igale kahetsevale patusele on lahti taevas, vaevarikka maise palverännaku lõppsiht – pärast kõiki murtud jalgu, rongist mahajäämisi, igasuguseid üleelatud pankrotte. Kui meil midagi juhtub, jääb meil – nii mulle näib – puudu fantaasiast ja huumorimeelest; lirimaal lähevad need just siis liikvele. Inimesele, kes on jala murdnud, lebab valude käes või komberdab ringi, jalg kipsis, sellele inimesele selgeks teha, et asi oleks ju võinud hulleminigi minna, pole mitte ainult lohutav, vaid ka luuleandi eeldav tegevus; mitte alati ei välista see ka kergelt sadismi: maalida kaelaluumurru piinu, demonstreerida, mis

tunne oleks, kui sa endal öla ära nihestaksid, pealuu murraksid – lombakas komberdab lohutatult edasi, leides, et ta on õnnega koos – see tal nüüd mõni õnnetus või asi!

Nii on saatusel piiramatu krediit ja protsente makstakse valmilt ning alandlikul meelel; kui lapsed on läkakõhaga voodis ja nende eest tuleb ennastalgavalt hoolt kanda, siis pea end õnnelikuks, et sa ise oled veel jalul ja võid laste eest hoolitseda, nende heaks tööd teha. Siin pole fantaasiale mingeid piire pandud. Üks enimkasutatud ütlemisi on *It could be worse* vist sellepärast, et küllalt sageli lähevad asjad üpris hullusti ja veelgi hullem pakub lohutusele võrdlusalust. Ütlemise „Oleks võinud hullemini minna“ kaksikõde on ütlemine, mida kasutatakse niisama sage-li; *I shouldn't worry* – õige mul asi, mis seal muret-seda, ja seda rahva puhul, kellel oleks põhjust nii päeval kui ööl lakkamatult mures olla; saja aasta eest, kui tuli suur näljahäda, mitu aastat kartuli-katku, suur rahvuslik katastroof, mis ei avaldanud mitte ainult vahetut laastavat toimet, vaid mille šokk on pändunud läbi sugupõlvade tänase päevani: saja aasta eest oli lirimaal oma seitse miljonit elanikku; nii vähe rahvast võis tollal olla ka Poolas, aga tänapäeval on Poolas rohkem kui kakskümmend miljonit elanikku ja lirimaal napilt neli, ja Poolamaad – Jumal teab seda – pole tema suured naabrid tõepoolest säästnud. See tagasilangus seitsmelt miljonilt neljale rahva puhul, kellel on sündimuse ülekaal, tähendab terveid väljarändajate jõgesid.

Vanemail, kes vaatavad oma kuut (sageli kaheksat või kümnet) last suureks sirgumas, oleks küllalt põhjust nii päeval kui ööl muret tunda ja kindlasti nad teevadki seda, aga ka nemad kasutavad tolle allaheitliku naeratusega ütlemist: *mis seal muretseda*. Veel nad ei tea ega saagi iial täpselt teada, kui paljud nende lastest hakkavad elama Liverpooli, Londoni, New Yorki või Sidney

„Ilgatsuse rapsoodia“.
Dom – Märten Metsaviir, ema – Ester Pajusoo.

slummides – või kas neil lastel on õnne. Igatahes ühel heal päeval tuleb lahkumise tund, kahele kuuest, kolmele kaheksast: Sheila või Sean lähevad oma pappkastidega bussipeatusse, buss viib nad rongile, rong laevale: terved pisaratejõed bussipeatustes, raudteejaamades, Dublini või Corki kail vihmastel trööstitutel sügispäevadel: läbi raba, mööda mahajäetud majadest, ja mitte keegi neist, kes nuttes maha jäävad, ei tea täie kindlusega, kas nad saavad Seani või Sheilat veel kord näha: pikk on tee Sidneyst Dublinisse, kaugel on maa New Yorkist siia tagasi ja mõned ei naase isegi Londonist: nad abielluvad, neil on lapsed, nad saavad raha koju, kes teab. Samas kui kõik Euroopa rahvad kardavad tööjõupuudust, mõned seda puudust juba tunnevadki, teavad siin kaks kuuest, kolm kaheksast õest-vennast, et neil tuleb välja rännata, nii sügaval istub näljahäda šokk; ühest sugupõlvest teise avaldab see tont oma kohutavat toimet; mõnikord tahaks uskuda, et väljarändamine on midagi nagu harjumusetaolist, otsekui endastmõistatav kohus, mida lihtsalt täidetakse – majanduslikud tõigad teevad selle tõesti paratamatuks. Kui lirimaal aastal 1923 vabariigiks sai, ei tulnud tal mitte ainult tasa teha peaaegu sajandipikkust mahajäämust tööstuses, vaid pidada veel ka sammu kõige sellega, mis arenguga kaasas käis; linnu peaaegu pole, tööstust napilt, kaladel pole mingit turgu. Ei, Seanil ja Sheilal tuleb välja rännata.

Tõlkinud Mati Sirkel
Loomingu Raamatukogu 5/6, 1987

Saksa kirjanik Heinrich Böll külastas lirimaad 1955. aastal ja korduvalt hiljemgi, „liri päevik“ ilmus 1957. a ja selles kõlab „eluga kõige kiuste toimetulemise ja elamisväarsuse ime, nagu seda nii võluvalt nägi suure humanisti pilk“ (Mati Sirkeli järelsõnast „liri päevikule“).

BRIAN FRIELI NÄIDENDID PRIIT PEDAJASE LAVASTUSES

„Tõlkijad“ 1984 Endlas (tõlkinud Omar Volmer, toimetanud Jaak Rähesoo, kunstnik Vello Tamm)

„Imearst“ 1992 Noorsooteatris (tõlkinud Krista Kaer, kunstnik Jaak Vaus)

„Aristokraadid“ 2000 Eesti Draamateater Keila-Joa mõisas (tõlkinud Krista Kaer, kunstnik Pille Jänes)

„Lõikuspeo tantsud“ 2001 Moskva Pjotr Fomenko teatris (kunstnik Vladimir Maksimov)

„Kodukoht“ 2006 Eesti Draamateater Keila-Joa mõisas (tõlkinud Krista Kaer, kunstnik Pille Jänes)

„Imearst“ 2009 Vanemuises (kunstnik Riina Degtjarenko)

„Lõikuspeo tantsud“ 2012 EMTA lavakunstkooli 25. lennu diplomilavastus Eesti Draamateatris (tõlkinud Joel Sang, kunstnikud Illimar Vihmar, Maret Tamme)

"Aristokraadid" (2000).

Willie – Ivo Uukkivi, Alice – Laine Mägi,
Tom Hoffnung – Tõnu Oja, Claire – Harriet Toompere.

"Lõikuspeo tantsud" (2012).

Chris – Jane Kruus, Agnes – Kristiina Hortensia Port, Kate – Liis Lass,
Jack – Kaspar Velberg, Rose – Katriina Ratasepp, Maggie – Maiken Schmidt.
Alumisel pildil: Getty – Priit Pius.

Ilmselt polnud see juhus, vaid saatuse sõrm, et Priit Pedajase lavastajabiograafia algas just „liri muinasjuttudega“ (Ugala, 1979). Pedajase isiksuseski on põimunud soe looduslähedus ja mingi boreaalne salapära, aval naeratus ja sünge sisemine jõud, mis eestlasele iseloomustavadki iiri kultuuri ja lirimaad, seda vahest ehk kõige sõltumatumat ja meile geograafiliselt kõige kaugemat Euroopa Liidu riiki. Tänu iirlaste tugevale rahvustundele, nende uhket vaimu mitte murdnud pikaaegsele (ning Põhja-liris veel tänagi kestvale) koloniseeritusele ning majanduslikule „tiigrihüppele“ pärast Euroopa Liitu astumist, sai just lirimaast 90ndate aastate alguses nii meie ärimeestele kui kultuuritegelastele omamoodi „palverännakute“ Meka. Taasvabanenud ja Euroopasse pürgiv Eesti soovis endale kedagi eeskujuks ja piiririik tundis omasuguse ära. Priit Pedajas ongi veerandsajandi vältel olnud üks lirimaa suunas huviärataja ning teenäitaja. Ennekoike just Frieli näidendite toel, millest näidendi „Tõlkijad“ (Endla, 1984) lavastust mäletame kui väga julget (mõistu)kõnet ajal, kui stagnatsioon ja venestuspoliitika olid Nõukogude Eestis apogeesse jõudnud. „Kodukoht“, seega 22 aastat hiljem etendunud Pedajase Frieli tõlgendus, on lavastaja viies kokkupuude Frieli dramaturgiaga ning võib mõista, mis neid mehi seob. Lisaks Frieli näidendite meie oludega küllalt paralleelsele sotsiaalsele teematikale on see Frieli teoste mitmekihilisus, inimloomuste keerukus ja suhete ambivalentsus, millest lavastajal on huvitav luua lummapärase atmosfääri tuginevaid ja vaataja hingekeeli helisema panevaid teatriballaade.

Jaak Allik
„Friel paneb mõtlema Eestimaast“
Sirp, 7. juuli 2006

„Kodukoht“ (2006).
Christopher Gore – Guido Kangur, Margaret O'Donnell – Harriet Toompere

pealavameister Mikk Lagemaa
lavameistrid Jan Kärema, Eerik Nõlvaku, Janno Jaanus
valgusmeistrid Sten Martin Saarest, Raimond Danilov
heli- ja videomeister Norman Verte
heli- ja videooperaatorid Norman Verte,
Ann Einberg, Tauno Makke või Sten Tigane
riietajad Kayre Pärnpuu, Jaanika Idvan,
Marie-Katharine Maksim, Kaja Edovald
grimeerijad Kristel Kärner, Edith Eller,
Marii Lotta, Mare Bachman
elektrik Raivo Valdas

kunstnik-kujundaja Külliki Falkenberg
õmblejad Marvi Idol, Urve Lerman,
Inge Vagiström, Jana Volke
drapeerija Enna Jürine
butafoor-dekoraator Taivo Mürsepp
tisler Toivo Sakk
tisler-dekoraator Juho Kokamägi
konstruktor Andrus Muuga
kostüümilao hoidja Kadri Varblane
lavastusjuht Andres Bergström
lavastusteenistuse juht Toivo Kaev
etendusteenistuse juht Johannes Tammsalu
rekvisiidiala juhataja Karin Tetsmann
kostüümiala juhataja Piret Tang
valgusala juhataja Priidu Adlas
heli- ja videoala juhataja Tauno Makke
grimmiala juhataja Helga Aliis Saarlen
kavalehe koostaja Ene Paaver
plakatifoto autor, plakati ja
kavalehe kujundaja Kadri Hallik
foto lavastusest Heikki Leis

kunstiline juht Hendrik Toompere jr
teatrijuht Rein Oja

Toetajad

Koostööpartnerid

